

NELJAS PÜHAPÄEV PÄRAST NELIPÜHA AD 2020

Ho 12:6–7 (Rm 4:1–8; Lk 15:11–32)

6 ISSAND, vägede Jumal, ISSAND on Tema nimi¹:

7 «Aga sina pöördu tagasi oma telki, hoia osadust ja õigust ja oota alati oma Jumalat!»

Sissejuhatus

Hoosea raamat on esimene kaheteistkümnest nn väiksest prohvetist ning pärineb 8. sajandi II poolest eKr. Raamatu tegevuspaigaks on [Põhja-] Iisraeli kuningriik, autoriks (või peamiseks autoriks) Beeri poeg Hoosea, kelle päritolu, sotsiaalse staatuse ja elukäigu kohta pole teada rohkem kui see, mida ta meile ise teada annab: et ta abiellus Jumala käsul Diblaimi tütre Gomeriga, kes oli olnud hooranaine ning osutus abielurikkujaks, ning et tal oli kaks poega ja tütar, kes nagu ta naine ja abielugi said Jumala poolt Iisraeli rahvale mõeldud ettekuulutuste märgiks.

Nimi יהוה־על יצא tuleneb verbist יצא – «päästma» –, tähendades niisiis «päästmine».² Hoosea kehastab nii oma nime kui kogu oma elu ja isikuga Jumalat ning Tema vahekorda oma rahvaga: Jumala kannatavat armastust ja valmisolekut Iisraeli rahva truudusetusele üha uuesti andestuse, halastuse ja lepitusega vastata, kuigi Ta ei jäta oma rahvast ka – ikka sellesama rahva päästmise nimel – hoiatamata ja karistamata.

Ülesehituselt jaguneb Hoosea raamat laias laastus kaheks: esimesed kolm peatükki kirjeldavad Hoosea abielu ja perekonda pildina Jumala ja Tema rahva vahekorra, ülejäänud üksteist peatükki annavad üksikasjalise pildi Iisraeli patust ja süütegudest, sisaldades ka ettekuulutusi rahvast tabavast karistusest ning tulevase pääste töotusi.

Raamatu ajalooliseks taustaks on Assüüria impeeriumi tõus ning Iisraeli kõikumine kahe suurvõimu – Assüüria ja Egiptuse – vahel. Iisraeli peamise patuna toob Hoosea esile ebajumalateenistuse, millest võrsuvad kõikvõimalikud muud süüteod ja üleüldine kõlbeline laostumine: «Maal ei ole tõsidust, armastust ega ka mitte Jumala tundmist! Sajatatakse ja valetatakse, tapetakse ja varastatakse, rikutakse abielu ja murtakse sisse ning veresüü järgneb veresüüle.» (Ho 4:2) Jumalast ja Tema Seadusest taganemise tulemuseks on nii maad tabavad ikaldused ja muud õnnetused kui ka sõda, allajäämine vaenulikele suurvõimudele, pagendus ja isegi naasmine kunagisse Egiptuse orjapõlve. Ainsaks pääseteeks on pöördumine Jumala poole ja Tema armu otsimine.

---

¹ EELK Kirikukäsiraamatu Lugemiste raamatus on siia Ho 12:5 põhjal lisatud «rääkis meiega Peetelis».

² Sama päritolu on nimi יהוה־על יצא – eesti keeles Joosua, kreeka- ja ladinapäraselt Jeesus – «Issand päästab», «Issand on pääste/päästja».

Hoosea raamatu 12. peatükis kasutatakse Iisraeli languse kirjeldamiseks võrdlust tema esiisa Jaakobiga, keda ei kujutata siin sugugi positiivses valguses: Jaakob/Iisrael on petis, ta hakkab vastu Jumalale, ta on kindel oma jõule ja jõukusele, ta püüab end rajada oma õigusele, ta on tänamatu.

Paraku on ikka nii, et langusele järgneb karistus, Jumalast taganemisele häving: «Kui Gileadis on nurjatust, siis nad hävivad tõesti; kui nad Gilgalis ohverdavad härgi, siis saavad ka nende altariid kivihunnikuks põlluvagudel... Efraim on kibedasti solvanud; sellepärast jätab tema Issand ta veresüü tema enese peale ja tasub temale ta teotuse eest.» (Ho 12:12.15) Ainus lootus on see, et kui Iisrael pöördub ja pisaratega Jumala armu otsib, siis Issand kuuleb tema anumist ja annab talle uue võimaluse (Ho 12:5.7).

Keelelisi märkuseid

Issand – originaalis on siin mõlemal korral kasutatud Jumala nime יהוה.³

Vägede Jumal – אֱלֹהֵי הַצְבָּאוֹת – sõna צָבָא tähistab eeskätt sõjaväge ja sõjaväeteenistust, ülekantult ka suurt hulka, aga vahel ka taevaseid ebajumalaid.

On Tema nimi – זָכְרוּ – sõna זָכַר tuleneb verbist זָכַר – «mäletama», «meenutama», «meelde tuletama», «meeles pidama», «mälestama» – ning tähendab «mälestus», «meenutus».⁴

Pöördu tagasi – הָשׁוּב – sõna שׁוּב tähendab «tagasi pöörduma», «tagasi tulema», «naasma», aga ka «[kellestki] ära pöörduma».

Oma telki – בְּאֵלֶיךָ – «oma Jumala juurde» või ka «oma Jumalaga» või «oma Jumala abil».⁵

Hoia – שָׁמַר – sõna שָׁמַר tähendab «hoidma», «valvama», «kaitsma», «silmas pidama», «jälgima».

³ Kuna siin on tegemist ilmse viitega Jumala eneseilmutusele Moosesele ning talle oma nime teadaandmisele 2Ms 3:14j, tuleks ka siin Jumala nimi selgelt esile tuua, nagu on tehtud 2Ms 3:15 tõlkes.

⁴ Sama sõna kasutatakse 2Ms 3:15: וְזָכַרְתָּ לְדֹר דָּר – viimases eestikeelses tõlkes «...ja nõnda peab mind hüütama põlvest põlve», 1739. aasta tõlkes: «...ja se on mo mällestus põlvest põlweni». Ka Ho 12:6 on 1739. aasta Piiblis antud edasi adekvaatsemalt: «Ja Jehowa on wäggede Jummal, Jehowa on temma mällestus.»

⁵ Viimane eestikeelne piiblitõlge (1968) ning sellel rajanev 1997. aasta redaktsioon loevad בְּאֵלֶיךָ – «oma telki» –, minnes sellega lahku nii varasematest eestikeelsetest piiblitõlgetest kui ka Septuagintast, kus seisab καὶ σὺ ἐν θεῷ σου ἐπιστρέψεις. Kuna sõna «pöörduma» ei ole erinevalt kahest järgmisest verbist käskivas kõneviisis, võib lause esimese poole tõlkida ka mitte korralduse või manitsusena, vaid julgustusena: «Ja sina – oma Jumala abiga sa pöördud [tagasi]...» (vrd 1Ms 28:15.20j)

Osadust – sõna **דָּפָן** tähendab «headus», «heatahtlikkus», «heldus», ka «ustavus» ja «armastus».⁶

Ja õigust – **וּמִשְׁפָּט** – tulenedes verbist **שָׁפַט** – «kohut/õigust mõistma», «valitsema», «juhtima», «karistama» – tähistab **מִשְׁפָּט** õigust eeskätt juriidilises, õigusemõistmise ja seaduslikkuse tähenduses.

Ja oota – **וַיִּקְוֶה** – sõna **קָוָה** tähendab «lootma», «ootama», aga ka «[kõvasti kinni] siduma», «[tugevasti ühte] köitma».

Alati – **דָּמִיד** – sõna **דָּמִיד** tähistab püsivust, pidevust, jätkuvust, niisiis võiks tõlkida ka «pidevalt» või «püsivalt».

Sisuline analüüs

Hoosea raamatu 12. peatükis võrreldakse Iisraeli tema esiisa Jaakobiga, kelle lugudest on võimalik tuua näiteks järgmised paralleelid:

Ho 12:4a	«Emahus haaras ta oma vennal kannast»	1Ms 25:26	«kelle käsi hoidis kinni Eesavi kannast»
Ho 12:4b	«mehees võitles ta Jumalaga»	1Ms 32:29	«sa oled võidelnud Jumala ja inimestega ja oled võitnud»
Ho 12:5a	«Ta võitles inglina ja võitis»		
Ho 12:5b	«Peetelis leidis ta Tema (Jumala)»	1Ms 28:10–22	Jaakobi nägemus Peetelis
Ho 12:13a	«Jaakob põgenes Süüria väljadele»	1Ms 27:43	«Võta kätte ja põgene mu venna Laabani juurde Haaranisse»
		1Ms 28:2	«Võta kätte, mine Mesopotaamiasse oma emaisa Betueli kotta»
Ho 12:13b	«Iisrael orjas naise pärast, naise pärast hoidis ta karja.»	1Ms 29:15–30	Jaakob Laabani sulasena

Prohvet vastandab Iisraeli, kes elab vales ja pettuses ning kelle ülekohus ja vägivald üha kasvab, Juudale, kes «käib veel koos Jumalaga» (vrd Ho 12:1j). Täielikult oma esiisa vääriliselt on Iisrael algusest peale omakasu taga ajanud ja Jumalalegi vastu hakanud, seepärast pidi ta põgenema ja orjapõlve nägema. Ei ole keeruline mõista, et prohveti jaoks on siin ilmselged paralleelid Iisraeli tabava hävingu ja võõra ikkega, mille puhul pole vahet, kas see tuleb Egiptusest või Süüriast.

⁶ 1739. aasta Piiblis «...pea heldust».

Erilise saatuse irooniana mõjubki see, et nii, nagu Jaakob läks Mesopotaamiast oma venna viha eest kaitset otsima, aga leidis orjapõlve (tõsi, vähemalt formaalselt vabatahtliku), nii otsib Iisrael kaitset Egiptuse eest Assurilt ja Assuri eest Egiptuselt – ning tulemus on samasugune nagu Jaakobi puhul: võõras ike ja orjapõli. Iisraeli rahvast tabava nuhtluse põhjus ei ole mitte kelleski teises, vaid üksnes temas endas: «Aga Issandal on riid Iisraeliga ja Ta tahab nuhelda Jaakobit tema eluviiside pärast, tasuda temale ta tegusid mööda.» (Ho 12:3)

Ometi ei jäta Jumal oma rahvast maha – nagu Ta ei hüljanud ka tema esiisa. Jumal saatis ja hoidis mässulist Jaakobit kõigest hoolimata kõigil tema teedel, ning samamoodi saadab ja hoiab Ta ka oma rahvast. Veelgi enam, kuigi prohvet ei hellita Iisraeli, vaid nimetab teda halastamatult isekaks ja ülekohtuseks petiseks, näeb ta ka Iisraeli rahva elus ja ajaloos ning teda tabavas saatuses selgelt sedasama Jaakobi lugudes esile tulevat paradoksi: just Jumalale vastu astudes, Temaga võideldes leidis Jaakob Jumala, nägi Tema palet⁷ ja sai Tema õnnistuse osaliseks.

See on midagi, mis annab tulevikulootuse ka Iisraelile: «Peetelis leidis ta Tema ja seal rääkis Ta meiega – Issand, vägede Jumal, Issand on Tema nimi: «Aga sina pöördi tagasi oma telki, hoiad osadust ja õigust ja oota alati oma Jumalat!»» (Ho 12:6j) Viimane lause oleks parem tõlkida ehk veidi teisiti: «Ja sina – oma Jumala abiga sa pöördud [tagasi]. Pane tähele [Tema] heldust ja õigust ning hoiad alati kõvasti kinni oma Jumalast!»⁸

Sarnase töötuse annab Jumal ka paar salmi hiljem: «Aga mina olen Issand, su Jumal, Egiptusemaalt alates; ma lasen sul jälle elada telkides nagu meie kohtumispäevil.» (Ho 12:10) See tähendab, et tulgu Iisraeli peale, mis tahes – ikka tema oma patu ja ülekohtu karistusena –, Jumal jääb oma ustavuses, oma helduses ja õiguses oma rahva juurde ning toob ta tema telkidesse tagasi. Peaasi, et Tema rahvas õpiks Temalt nii heldust kui õigust ja Temast alati kõvasti kinni hoidma.

Jutluseks

Neljanda nelipühale järgneva pühapäeva teemaks on EELK Kirikukäsiraamatu järgi «Kadunud ja jälle leitud». Pühapäeva Evangeeliumiks (Lk 15:11–32) on 2. lugemisaastal Jeesuse tähendamissõna kadunud pojast, Epistel (Rm 4:1–8) ei kõnele mitte niivõrd pöördumisest, kuivõrd usuõigusest ja usaldusest Jumala töötuste vastu. Epistlit ja Evangeeliumi ühendavad Pauluse poolt tsiteeritud psalmisalmid: «Õndsad on need,

---

⁷ Vrd 1Ms 32:31: Ja Jaakob pani sellele paigale nimeks Penuel («Jumala pale»), sest ta ütles: «Kuigi ma nägin Jumalat palgest palgesse, pääses siiski mu hing!»

⁸ Ikka Jaakobile ja tema võitlusele Jumalaga mõeldes vrd 1Ms 32:27: «Ei ma lase Sind mitte, kui Sa mind ei õnnista!»

kelle ülekohus on andeks antud ja kelle patud on kinni kaetud. Õnnis on mees, kelle pattu Issand ei arvesta.» (Rm 4:7; Ps 32:1j).

Vana Testamendi lugemise kontekstiks on Iisraeli patt ja taganemine Jumalast, millele järgneb nuhtlus, mille Iisrael ise enda peale tõmbab: «Efraim on kibedasti solvanud; sellepärast jätab tema Issand ta veresüü tema enese peale ja tasub temale ta teotuse eest.» (Ho 12:5)

Jumal ei hülga oma rahvast, vaid kutsub teda pöörduma – ja aitab tal pöörduda – ning ärgitab omaenda helduse ja õiguse läbi teda elama headuses ja õiguses, alati oma Jumalale lootes ja Temast kinni hoides. Viimselt on ikkagi Jumal ise see, kes oma rahva kurjast pöörab ning temas meelesparanduse ja uue elu vilja võrsuda laseb.

Jutluse võib üles ehitada näiteks järgmiste punktidenä:

1. Nagu Iisrael (ja tema esiisa Jaakob – ja nagu noorem poeg Jeesuse tähendamissõnas), nii kipume meiegi pahatihti seadma Jumala, Tema õiguse ja Tema armastuse asemel esikohale omaenda soove, heaolu, eneseteostust, arvatavat kasu. On väga oluline aeg-ajalt seisatada ning oma elu ja ellusuhtumist põhjalikult analüüsida.
2. Meie enesekesksed valikud saavad tihtipeale meid endid peksvaiks vitsadeks. Nagu Jaakob pidi põgenema ja aastaid orjaelu elama, nii järgnesid ka Iisraeli eneseülendusele langus, häving ja võõras ülemvõim. Püüdlemine «millegi muu», «millegi parema» järele ning sellega kaasnev selja pööramine Jumalale osutub alati ka põgenemiseks iseenda, oma tõelise olemuse ja tõelise elu eest – ning ainus väljapääs on see, kui Jumal meid, vahel ka väga valusal viisil, peatab. Enamasti kaasneb sellega midagi samalaadset, nagu Jaakobi maadlus Jumalaga Penuelis – ning päris armide ja muhkudeta ei pääse sellest võitlusest ilmselt meiegi.⁹
3. Nii Jaakobi kui Iisraeli rahva lugu näitab, et Jumal ei ole meist kunagi kaugel. Ta hoiab ja saadab meid, Ta mitte lihtsalt ei oota meid koduvärravas, vaid jookseb meile vastu. Tema ise on see, kes ärgitab meid pöörduma ning kes meid omaenda helduse ja õigusega headuse ja õiguse poole juhib¹⁰ – Tema pärast ja Tema läbi, kes «loovutati meie üleastumiste pärast ja äratati üles meie õigekssaamise pärast» (Rm 4:25).

---

⁹ Vrd 1Ms 32:32: Päike tõusis, kui ta puusast longates Penuelist edasi läks.

¹⁰ Vrd ka Ho 11:4: Ma tõmbasin neid inimlike sidemetega, armastuse paeltega; ma olin neile nagu ikke kergitajaks nende kaela pealt.